

Grammatisk bevidsthed

Debat: Grammatisk bevidsthed

SPROGPOLITIK: Det nye komma er bedre end sit rygte og kan bestemt ikke kaldes en fiasko endnu

Af Ditte Olsen, cand.mag. i dansk

Det tog 17 år, før alle bøjede sig for bolle-å og navneord med lille, men en mere kompliceret sproglig færdighed som kommaterering bør kun have syv års chance? Syv år er mindre end et barns obligatoriske skolegang. Men tilsyneladende nok for Ester Larsen (Kristeligt Dagblad den 22. april) og Gunnar Lundsgaard (Kristeligt Dagblad den 25. april) til at dømme fiasko.

Som lektor i dansk skulle man forvente, at Gunnar Lundsgaards argumenter var fagligt velbegrundede. Men hans grunde til at afskaffe det nye komma er selvmodsigende og følelsesbetonede. Jeg vil medgive, at man skal have styr på ledsætninger for at kunne beherske det nye komma. Men at kende ledsætninger fra helsætninger og kunne se, om den ene ledsætning afhænger af den anden, er en del af den grammatiske bevidsthed, vi burde have efter ni til 12 års skolegang. Men det mener Gunnar Lundsgaard ikke. For ham er grammatisk bevidsthed kun at kende de små led: udsagnsled, grundled osv. Dem har man også brug for at kende for at kunne sætte nyt komma. Men hvordan disse led danner større led, sætninger, afsnit og tekster, er åbenbart ikke en del af grammatikken?

Det nye komma ødelægger tommelfingerreglerne for kommasætning, argumenterer Lundsgaard. »Komma foran som/der«, »komma foran hv-ord« og »komma foran at, medmindre det er infinitiv« er mekaniske regler. »Dumme-regler« for den, der ikke kan sin grammatik! Men til alles orientering findes der også en effektiv »dumme-regel« for, hvordan man genkender en ledsætning - og dermed for det nye komma.

Det er korrekt, at det nye komma giver færre af slagsen ved analytisk opbyggede sætninger. Men om man savner dem, er jo en smagssag! Det, der irriterer mig ved det traditionelle komma, er, at læsningen, som jeg her illustrerer, bliver hakket i stumper og stykker.

Har de seneste syv år virkelig gjort det sværere for børn at udtrykke sig skriftligt korrekt? Selv om jeg anstrenger mig meget, har jeg kun en tåget erindring om grammatikundervisningen i folkeskole og gymnasium. Da jeg begyndte mit danskstudium, kunne jeg ikke sætte korrekte kommaer. Så jeg valgte at lære mig det nye komma. Siden er jeg blevet »tvunget« til også at beherske det traditionelle. Blandt andet fordi jeg er korrekturlæser på flere publikationer, deriblandt et studenterblad.

Langt de fleste skribenter i dette studenterblad forlod gymnasiet før 1996. Men de sætter traditionelt komma, som de blinde slås. Hvis bladet havde valgt at benytte nyt komma, havde det sparet mig for at sætte et hav af manglende kommaer før som/der og hv-ord. De manglende kommaer før men, efter ledsætninger og mellemhelsætninger - plus alle kommaerne før infinitiv-at skulle jeg naturligvis stadig markere med rødt.

Jeg gad godt se de undersøgelser, der dokumenterer, at børns grammatiske bevidsthed og evne til kommatering er blevet væsentlig ringere siden 1996. Ligesom jeg godt kunne tænke mig at se resultaterne af af-gangselevs grammatiske bevidsthed fra en folkeskole, hvor man helhjertet og massivt har valgt at undervise i det nye komma. Uden at sådanne fakta foreligger, bør det end ikke overvejes at dømme succes eller fiasko.

Bragt med tilladelse fra forfatteren.

NB: Kommateringen i indlægget er avisens, ikke forfatterens! Et meget normalt fænomen for avisernes behandling af indlæg i kommakrigen.